

ÎNTREBUINȚAREA FORȚELOR AEROMOBILE ÎN OPERAȚIILE MILITARE ÎN MEDIUL MONTAN

THE EMPLOYMENT OF AIRMOBILE FORCES IN MOUNTAIN OPERATIONS

Mr.drd. Claudiu Valer NISTORESCU*

O serie de capacități speciale, cum sunt forțele aeropurtate, aeromobile și cele de asalt aerian, pot face diferența pe câmpul de luptă modern. Posibilitatea de-a fi dislocate rapid, precum și abilitatea lor de-a lovi vulnerabilitățile inamicului le transformă într-o armă versatilă. Pentru a obține succesul în operațiunile militare executate în mediul montan, trebuie acordată o atenție specială atât planificării și pregătirii lor, cât și modului de execuție a operației. Prin integrarea capacităților aeromobile la nivelul unităților de vânători de munte, se obțin premisele câștigării și menținerii inițiativei.

Special capabilities as airmobile, air assault and airborne forces could make the difference on today's complex battlefield. Their ability to swiftly deploy and strike enemy vulnerabilities transforms them in a versatile weapon. Mountain operations request special attention, both in planning and execution phases in order to prevail. By integrating airmobile capabilities to mountain unites, a strong opportunity to seize initiative is gained.

Cuvinte-cheie: operații montane; capacități aeromobile; mediul montan.

Keywords: mountain operations; airmobile capabilities; mountainous environment.

Spațiul de luptă actual constituie o provocare, în condițiile unui mediu internațional de securitate aflat într-o continuă schimbare, din cauza noilor provocări apărute la adresa securității statelor. Dimensiunile acestuia și implicațiile care decurg inexorabil din acestea au pus, în ultimele decenii, și pun încă o presiune imensă pe liderii armatelor moderne. Operațiile militare executate în zone sensibile, cum sunt străzile din Bagdad, munții din sud-estul Afganistanului, zonele deșertice ale Siriei sau junglele Americii de Sud, au scos în evidență nu numai o serie de probleme complexe care țin de comanda, controlul și executarea operațiilor întrunitate și multinaționale, ci și provocări de natură culturală și/sau implicarea unui inamic, care își găsește sursa de putere, tot mai mult, în metode neconvenționale și hibride.

În ceea ce privește România, clasicelor amenințări la adresa securității naționale, cum sunt terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă sau crima organizată, li se adaugă amenințările cibernetice, dar și lipsa accesului la educația de bază și la sistemul medical, foamea

și sărăcia, fluxurile migraționiste etc. Totodată, acțiunile și atitudinea Federației Ruse, în imediata vecinătate a țării noastre, generează posibile surse de conflict și instabilitate regională, precum și perpetuarea unor divergențe deja existente în regiune¹.

Astfel, necesitatea constituirii unor pachete de forțe înzestrate cu tehnică militară și cu sisteme de armament performante și interoperabile și care să dispună de mobilitate și flexibilitate, de capacitate de reacție adecvată și, nu în ultimul rând de sustenabilitate și reziliență poate este mai pregnantă ca niciodată². Chiar dacă riscul unui conflict major, convențional sau hibrid, pe teritoriul țării noastre rămâne scăzut, materializarea lui nu poate fi exclusă complet.

În acest context, și în strânsă legătură cu tema prezentului demers, pare firească întrebarea referitoare la necesitatea menținerii și dezvoltării forțelor specializate în executarea operațiilor militare în mediul montan. Având în vedere configurația geografică a României, analiza principalelor surse de risc la adresa securității țării și ținând cont, totodată, de lecțiile învățate, în urma confruntărilor militare desfășurate pe teritoriul țării, putem afirma că lanțul muntos al Carpaților constituie și va constitui un aliniament strategic

* *Universitatea Națională de Apărare „Carol I”*
e-mail: nistorescu_claudiu@yahoo.com

de apărare. În situația reconsiderării capacității desfășurării unor operații militare specifice luptei armate la scară mare³, zona muntoasă a României va oferi posibilitatea opririi inamicului, ulterior creându-se condițiile necesare trecerii la contraofensivă în vederea eliberării teritoriului temporar ocupat. Controlul zonei înalte a României va interzice, practic, accesul inamicului în trecătorile montane, trecători care se constituie în singurele căi terestre de pătrundere către centrul țării. Prin urmare, putem considera că menținerea și dezvoltarea structurilor naționale de vânători de munte constituie o prioritate, având în vedere paradigma de securitate actuală, care influențează politicile statelor în regiune.

Dezvoltarea și adaptarea acestor *capabilități speciale*⁴ cerințelor impuse de fizionomia conflictelor moderne sunt intrinseci procesului de modernizare și adaptare a structurilor forțelor terestre ale Armatei României și impun atât rezolvarea unor probleme care țin de dotarea cu sisteme de armament și tehnică de luptă, cât și modelarea și adaptarea procedurilor de luptă și formelor de manevră. Mobilitatea și capacitatea de a proiecta efecte rapid și punctual, în scopul obținerii unei poziții de avantaj față de inamic sunt adevăratele provocări în ceea ce privește constituirea capabilității necesare executării operațiilor în mediul montan. În acest sens, obiectivul prezentei analize este de a scoate în evidență necesitatea constituirii forțelor aeromobile la nivelul brigăzilor de vânători de munte și rolul acestora în modelarea operațiilor și, implicit, în câștigarea și menținerea inițiativei pe câmpul de luptă.

Descrierea operațiilor aeromobile face referire la acele acțiuni care proiectează pe calea aerului un pachet de forțe, incluzând armamentul și echipamentele aferente, pentru a angaja lupta în mediul terestru⁵. Acestea se execută, de regulă, punctual, pentru o perioadă limitată de timp, și cu un obiectiv precis. Operațiile aeromobile, care se constituie, practic, într-o manevră pe verticală presupun folosirea integrată a elicopterelor și a forțelor terestre aeromobile.

Forțele aeromobile sunt acele forțe capabile să execute operațiile descrise mai sus. Ele aparțin, de regulă, forțelor ușoare (*light forces*) și exploatează puterea de foc și mobilitatea elicopterelor, realizând *manevra aeriană* pentru a angaja și a distruge forțele inamicului sau pentru a asigura și a menține puncte

cheie din teren. De regulă, mijloacele aeriene sunt integrate în organica unităților respective (armata SUA folosind termenul de ”army aviation”, pentru unitățile de elicoptere aflate în subordinea forțelor terestre) sau, dacă acest lucru nu este posibil, sunt primite în întărire temporară pentru constituirea unei forțe. Acest tip de forțe este destinat executării unor operații de modelare, dar cu un impact major asupra coeziunii și coerenței acțiunilor inamicului, afectându-i în același timp moralul și voința de a lupta. Forțele aeromobile, folosind la maximum elementul surpriză, pătrund adânc în teritoriul inamic, lovesc, de regulă, rezervele inamicului, punctele de comandă, sau ocupă puncte cheie din teren, controlându-le până la realizarea joncțiunii cu forțele principale proprii.

Ca principale caracteristici ale acestor forțe, caracteristici care se constituie, practic, în avantaje, amintim: flexibilitatea și surpriza, mobilitatea operațională, viteza, posibilitatea inducerii șocului și realizării surprizei, întrebuintarea la distanțe mari și pentru deschiderea unor teatre de operații, independență, economia de forțe, spiritul de corp⁶.

Eficiența în operații pentru soluționarea unor crize punctuale, posibilitatea creării unui cap de pod, fie pentru deschiderea unui nou teatru de operații, fie pentru crearea condițiilor care să permită dezvoltarea unor acțiuni viitoare, ne conduc spre ideea că integrarea deplină a unităților de aviație și de vânători de munte, pentru a forma forțe aeromobile robuste și flexibile, devine o opțiune demnă de luat în considerare. Astfel, vom încerca, în rândurile următoare, să argumentăm cele mai sus afirmate, scoțând în evidență specificitatea operațiilor militare executate în mediul montan, care, în opinia mea, recomandă constituirea unei capabilități aeromobile la nivelul structurii de vânători de munte.

Caracterul fragmentat al terenului transformă zonele montane în veritabile obstacole pentru forțele mecanizate. Deplasarea acestora este limitată la folosirea unei rețele de comunicații precare, care, de obicei, se găsește de-a lungul văilor, trecătorilor și pasurilor montane. Succesul operațiilor, că luăm în considerare fie acțiuni de tip ofensiv, fie acțiuni defensive, depinde de câștigarea și menținerea inițiativei. Mobilitatea nu este singura problemă generată de particularitățile acestui mediu de operare. Comunicațiile sunt sever afectate, acest fapt având consecințe asupra

sistemului de comandă și control. Sprijinul prin foc de pe o direcție pe alta și sprijinul reciproc dintre unități sunt greoaie. Forțele angajate în operații în mediul montan devin vulnerabile în punctele obligate de trecere și pe comunicații, totodată fiind expuse unor riscuri inerente, generate de condițiile de mediu și meteorologice. Realizarea sprijinului logistic eficient și oportun reprezintă o adevărată provocare pentru marea unitate de vânători de munte, mai ales atunci când o parte din forțe acționează pe o direcție independentă.

Luând în considerare aceste particularități generate de mediul de operare, subliniem faptul că ofensiva nu este recomandată în munte, iar succesul acesteia depinde esențial de modul de realizare a formelor de manevră. Forma de manevră cea mai potrivită în executarea ofensivei în zonele montane este întoarcerea. În acest sens, la nivelul brigăzii de vânători de munte, se constituie detașamente de întoarcere de nivel companie întărită, batalioanele constituindu-și, la rândul lor, în funcție de misiunile primite și de situația existentă, detașamente de întoarcere de nivel pluton întărit. La nivelul marilor unități tactice de tip divizie sau corp de armată, în cadrul operațiilor la scară mare, poate fi constituit un detașament de întoarcere de valoarea unui batalion de vânători de munte din cadrul unei brigăzi din eșalonul doi, care va trece temporar în subordinea mării unități care a dispus constituirea lui⁷. Misiunea acestor detașamente este, în linii largi, lovirea eșalonului doi inamic, forțându-l pe acesta să direcționeze forțe de pe direcția de atac a forțelor principale. Această luptă „cu frontul răsturnat” pune inamicul în imposibilitatea de a contraataca pentru închiderea breșelor create în dispozitivul de apărare. Detașamentele pot primi ca misiuni și ocuparea temporară a unor puncte cheie din teren și menținerea lor, în scopul facilitării ofensivei forțelor principale.

Oportunitatea infiltrării aeriene a acestor detașamente scade substanțial riscul ca acestea să fie descoperite înainte de a fi angajate în luptă. Executarea cu succes a operației ofensive depinde în mare măsură de reușita acțiunii detașamentelor, generându-se astfel premisele pentru distrugerea coeziunii apărării inamicului, acesta din urmă fiind nevoit să se retragă. Ca urmare, forțele proprii pot să treacă la urmărirea inamicului, iar existența unor forțe aeromobile capabile să intercepteze căile de comunicații ale acestuia crește șansa de succes a operației.

Necesitatea introducerii în luptă a acestor forțe aeromobile apare și pe timpul operației de apărare în mediul montan, tocmai pentru a contracara oportune acțiunile ofensive ale atacatorului. Astfel, aeromobilitatea unor forțe la nivelul brigăzii de vânători de munte va permite lovirea detașamentelor inamice infiltrate, sau intervenția rapidă pe direcții independente ori în sprijinul forțelor care luptă izolat sau în încercuire. Introducerea oportună a rezervei mării unități poate fi facilitată prin transportul acesteia, de pe o direcție pe alta, pe calea aerului. Intervenția rapidă, pentru neutralizarea desantului aerian inamic, impune întrebuintarea unor forțe care să dispună de mobilitatea și viteza necesare. Această entitate poate fi materializată de forța aeromobilă constituită la nivelul brigăzii de vânători de munte.

Indiferent de forma de luptă adoptată, provocarea rămâne, după cum am afirmat anterior, modalitatea de introducere în luptă a acestor detașamente și subunități. Subliniem încă o dată faptul că succesul operațiilor executate depinde în mod decisiv de infiltrarea acestora. Având în vedere capacitățile ISR tot mai dezvoltate și ținând cont de oportunitatea realizării manevrei, se poate concluziona că infiltrarea terestră, pe jos sau îmbarcat, este din ce în ce mai greu de realizat, în cazul unor subunități/unități de valoare companie/batalion. Mai mult decât atât, mediul montan, prin configurația aparte a reliefului, favorizează infiltrarea pe cale aeriană, cu ajutorul elicopterelor. Munții asigură mascarea vizuală și fonică, permițând forțelor aeromobile să obțină atât o surpriză tactică mai mare, cât și protecție împotriva angajării timpurii. Operația aeromobilă oferă astfel oportunitatea statului major al unității/mării unități de vânători de munte să re poziționeze rapid forțele și materialele în puncte decisive pentru obținerea unei poziții de avantaj față de inamic, care să faciliteze lovirea vulnerabilităților acestuia și, ulterior, exploatarea unor noi oportunități.

Un alt avantaj pe care operația aeromobilă îl aduce în sprijinul operațiilor brigăzii de vânători de munte este asigurarea posibilității masării de forțe în zone greu accesibile sau chiar inaccesibile tehnicii convenționale. Controlând rapid puncte cheie ale terenului, greu accesibile, sau realizând surprinderea prin executarea de acțiuni pe direcții puțin, se realizează acele operații de modelare care sprijină operația decisivă.

Nu în ultimul rând, merită amintit faptul că specificitatea operației aeromobile imprimă acțiunilor forței caracteristici, cum sunt independența, gradul ridicat de risc, totodată determinarea, curajul și profesionalismul militarilor fiind imperative. Acest fapt, reprezintă un punct comun cu vânătorii de munte, forțe recunoscute pentru al lor ”esprit de corp”, capabile să execute misiuni în mediu ostil, izolat, cu precădere prin intermediul structurilor de valoare pluton/companie sau batalion.

Pornind de la aceste premise, reiterăm necesitatea constituirii unor forțe aeromobile care să sprijine operațiile militare ale brigăzilor de vânători de munte. Mai mult, îndrăznim să identificăm imperative în ceea ce privește realizarea capacității respective. În acest sens, în constituirea acestei capacități, trebuie să se țină cont de anumite aspecte:

- misiunile pe care forța aeromobilă le poate executa în sprijinul operațiilor brigăzii de vânători de munte;

- adaptarea prevederilor doctrinare privind operațiile militare în mediul montan, precum și elaborarea normativelor și instrucțiunilor necesare realizării procesului de instruire;

- valoarea, compunerea și organizarea forței pentru îndeplinirea misiunilor;

- modalitatea de integrare a forței aeromobile la nivelul brigăzii de vânători de munte sau la nivelul diviziilor din care brigăzile fac parte;

- obligativitatea constituirii unor subunități/unități aeriene capabile să realizeze infiltrarea și introducerea oportună în luptă a forței, respectând cerințele conceptului ”early insertion”⁸, precum și extracția forței, dacă situația o va impune;

- necesitatea achiziției și înzestrării corespunzătoare cu armament și cu tehnică de luptă, dar și cu echipamente speciale, capabile să asigure capacitatea de supraviețuire a forței; aici, facem referire la armament ușor de infanterie fiabil și compact, mortiere și sisteme antitanc portabile, dar și sisteme de poziționare globale – GPS, drone tactice, aparatură de vedere pe timp de noapte, mijloace de comunicații secretizate, pe unde scurte sau satelitare, echipamente de camuflare termică și infraroșu etc.;

- posibilitățile de asigurare a sprijinului prin foc atât pe timpul executării infiltrării, cât și pe timpul executării acțiunii la obiectiv;

- posibilitatea asigurării sprijinului logistic corespunzător și a facilităților necesare integrării subunităților de aviație;

- selectarea corespunzătoare a personalului;

- organizarea de programe de instruire specifice în centre de instruire și instruirea corespunzătoare a personalului.

Acestea sunt doar câteva aspecte de care considerăm că trebuie ținut cont în vederea constituirii forțelor aeromobile, și trebuie menționat faptul că analiza este departe de a fi completă. Programele viitoare de achiziții, care vor face posibilă, sperăm, constituirea organică a unităților de elicoptere, la nivelul forțelor terestre, vor deschide calea folosirii acestui tip de forțe și, implicit, vor crea necesitatea regândirii modului de luptă specific. În acest context, brigăzile de vânători de munte vor avea oportunitatea de a dispune de resursa necesară de aviație pentru constituirea forței aeromobile la nivelul mării unități, acest lucru putând deveni un factor decisiv în executarea operațiilor militare.

NOTE:

1 *** *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020, p. 18.

2 *** *Carta Albă a Apărării*, București, 2020, p. 31.

3 *** *Large-Scale Combat Operations – The Division Fight*, US Army Command and General Staff College Press Book Published by the Army University Press, 2019; publicația subliniază necesitatea reconsiderării conceptului de *combat-large-scale operation*, precum și a modului de executare a operațiilor la nivel divizie, având în vedere evoluțiile mediului de securitate și ale amenințărilor existente la adresa securității statelor. Prin ilustrarea unor studii de caz, sunt scoase în relief importanța manevrei și mobilității structurilor de forțe, dar și modalitatea de exercitare a comenzii și controlului operației, astfel încât comandanții subordonați să dispună de inițiativă și de libertate de acțiune.

4 Literatura de specialitate, precum și manualele de tactică naționale și NATO includ *forțele montane* în cadrul capacităților speciale, raportat la tipologia forțelor terestre. În cadrul structurilor de forțe terestre din Armata României, forțele montane sunt constituite, cu precădere, din cele două structuri de vânători de munte existente. *ATP-3.2.1, ALLIED LAND TACTICS*, Edition B, Version 1, August 2018, pp. 3-6, *F.T.-3, Manualul de tactică generală a forțelor terestre*, București, 2020.

5 *** *ATP-3.2.1, ALLIED LAND TACTICS*, Edition B, Version 1, August 2018, pp. 3-16.

6 *** *F.T.-3, Manualul de tactică generală a forțelor terestre*, București, 2020, p. III-19.

7 *** *F.T./V.M. – 8, Manualul pentru ducerea acțiunilor tactice în teren muntos*, București, 2014, p. A5-2.

8 *ATP-3.2.1, ALLIED LAND TACTICS*, Edition B, Version 1, August 2018, pp. 3-17.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020.
- *** *Carta Albă a Apărării*, București, 2020.
- *** *F.T.-1, Doctrina operațiilor forțelor terestre*, București, 2017.
- *** *F.T.-3, Manualul de tactică generală a forțelor terestre*, București, 2020.
- *** *F.T./V.M.-1, Manualul pentru luptă al brigăzii de vânători de munte*, București, 2018.
- *** *F.T./V.M.-8, Manualul pentru ducerea acțiunilor tactice în teren muntos*, București, 2014.
- *** *AJP-01, Allied Joint Doctrine*, Edition E Version 1, February 2017.
- *** *AJP-3.2, Allied Joint Procedures For Land Operations*, Edition A Version 1, March 2016.
- *** *ATP-3.2.1, Allied Land Tactics*, Edition B, Version 1, August 2018.
- *** *ATP 3-94.2, Deep Operations*, Headquarters Department of the Army, September 2016.
- *** *ATP-49(C), Use Of Helicopters In Land Operations*, Headquarters Department of the Army 2000.
- *** *ATTP 3-18.12, Air Assault Operations*, March, Headquarters Department of the Army 2011.
- *** *Mountain Warfare Operations*, Department of the Navy, Headquarters United States Marine Corps, Washington DC 20380 – 1775, 2014.
- *** *Framework For Future Alliance Operations*, 2018.
- *** *Strategic Foresight Analysis*, Report, 2017, www.act.nato.int
- *** *Large-Scale Combat Operations – The Division Fight*, US Army Command and General Staff College Press Book Published by the Army University Press, 2019.